

DEMOCRATIA

Revistă politică, economică și literară

Apare la 5 și 20 ale fiecărei luni

SUMARUL:

- N. I. Popilian . . . . . Sărbătorirea zilei de 24 Ianuarie. Un șantaj politic.
 Mireio . . . . . Ruinele sufletului (După François Copée) versuri.
 Petrache Temelie . . . . . Insușirile unui șef.
 Ricard D. Ioan . . . . . Poezi alese (Din Heine) A fost..., Cu mâinile... Noaptea cu-a sa umbră
- T. C. . . . . O Petrecere.
 M. . . . . Asupra votului universal
 Mireio . . . . . Sonet
 Mihail Drăgănescu . . . . . Galeria marilor cugetători (Jean Lamark)
 T. C. . . . . Bijuteria (Guy de Maupassant).
 * * *
 * * *
 Felurite, Bibliografi.
 N. I. Popilian . . . . . † Anghel Betolian. † C. Gorgescu.

REDACTIA:

Craiova, Strada Cazarmelor No. 27

ADMINISTRAȚIA:

La Tipografia Sache Pavlovici, Craiova

ABONAMENTUL LEI 5 PE AN

10 Bani numărul

Director proprietar, *N. I. Popilian*, avocat.

Secretar de redacție, *Mihail Drăgănescu*, fost magistrat, avocat.

Comitetul de Redacție :

Dem. Constantinescu, profesor, prim redactor; d-nii avocați: *I. C. Giulescu*; *Ștefan Severini*, *Ion N. Popescu*, *Sc. Constangioară*, *Alex. Carianopol*, *G. G. Petrescu*, *G. Pârvănescu*, *N. Constantinescu*, *I. Mitrică*, *Av. Vasulescu*, *Const. Turceanu*, *Adrian Zeuleanu*, *Barbu Ionescu*, *Marius Kintescu*, *I. F. Popescu*.

„SANATATEA“

Societate cooperativă pentru fabricarea pâinei
CAPITAL 200.000 LEI

impărțit în

8000 acțiuni a câte 25 lei fiecare, plătibile în 5 rate lunare

CRAIOVA

Sediul societății: Strada Justiției No. 36 (Piața Nouă).

Se primesc subscrieri, pentru acoperirea integrală a capitalului, în toate zilele dela orele 8 — 12 a. m. și 3 — 7 p. m.

Prospecte și statute să trimit franco la cerere.

Medalie de Argint și Aur
Expoziția din București 1906

Telefon No. 62.

Grand Prix. Med. de Aur
Expoziția din Londra 1907

Grand Prix. Medalie de Aur, Paris, 1908.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Intâia Fabrică de Ciocolată

din Oltenia

A. L. S. POPPESCU

SOCIETATE IN COMANDITA

CRAIOVA

Strada Buzești, lângă Banca Muncii.

Rog cereți pretutindeni

Ciocolata Poppescu

Sărbătorirea zilei de 24 Ianuarie

Un șantaj politic

Este în deobște cunoscut că în statele tinere *marfa politică* cea mai exploatată este *naționalismul*. Și dacă în timpurile moderne această marfă s'a depreciat, scăpând astfel multe state de tirania șarlatanilor ce monopolizase iubirea de neam; în România, stat tânăr, sămânța naționaliștilor de paradă, dă roade bune, cari se vând celor naivi, mai cu seamă la praznicile mari.

Multe goluri umple naționalismul și cât de mulți sunt acei cari aplaudă cu entusiasm orice mediocritate ce-și îmbracă insuficiența în câteva tirade naționaliste.

Dar nu numai particularii trafichiază cu această marfă politică ce se numește naționalism. Chiar guvernele, uneori, fie pentru ași ascunde slăbiciunea, orbind pe naivi cu puterea false ce le-o dă splendoarea unei parade, fie pentru a obține, cum este obiceiul la noi, cu ajutorul umbrelor eroilor naționali cea ce nu s'a putut obține prin meschinările politice de toate zilele.

O bună pildă despre aceasta este sărbătorirea din estimp a zilei de 24 Ianuarie cu o pompă neobișnuită ce eră să fie chiar mai grandioasă, dacă evenimentele politice, menite să fie forțate prin această sărbătorire, nu s'ar fi desfășurat în mod fatal, pe placul oli-

garhiei din capul statului nostru, ne mai fiind nevoe a se da sărbătorii proporțiunile grozave cari se proiectaseră.

Eră într'adevăr lucru de mirare. Să sărbătorească slugarnicii noștri politicieni actul Unirii Principatelor și chiar, cea ce părea mai minunat, să se slăvească memoria lui Cuza Vodă! Lumea eră nedumerită, și nu-i venea nimănui să creadă că într'adevăr, cavalerii regelui Carol vor saluta umbra lui Cuza, ei cari întotdeauna invinețeau de spaimă la auzul numelui acestuia, ascunzându-și fața ca și cavalerii din opera Faust la aparițiunea Diavolului.

În felurite chipuri se tâlmăcea sărbătorirea lui 24 Ianuarie din acest an. Unii, își dau cu părerea, că disparițiunea din viața politică a D-lui Dimitrie Sturza, nemilosul dușman al lui Cuza, s'ar datori sărbătorirea Unirii și a marelui domnitor ce o săvârșise. Unii, credeau că politicieni noștri și-au venit în fire, hotărându-se a nu mai prigoni umbră scumpă a celui mai mare român, ce s'a scoborât fără ezitare din înalta lui splendoare, sacrificându-și chiar viața, pentru fericirea Patriei,—hotărându-se, în sfârșit, politicieni noștri, să nu mai hulească memoria aceluia care a *impăcat pentru vecie pe frate cu frate și luând averile monastirești*

din mâna grecilor le-a dat acelor care fuseseră despuiți de ele, sămânând pace și fericire înlăuntrul țării, și asigurându-i respect în afară.

Alții mai credeau că prin sărbătorirea Unirei se dă un avertisment diplomației Europene despre năzuința noastră spre marea unire a tuturor Românilor.

Dar toți s'au înșelat. Politicianii nu și-a schimbat năravul, ba nici chiar părul. Sunt aceeași și vor rămâne aceeași.

Parada dela 24 Ianuarie, nu a fost pregătită pentru slăvirea lui Cuza-Vodă, nici pentru vr'un alt mare interes național.

Ea n'a fost decât un *șantaj* al oligarhiei dela cârma statului îndreptată în contra regelui Carol.

Intr'adevăr, se știe că prin retragerea d-lui Dimitrie Sturza din președinția consiliului de miniștri, a izbucnit o criză gravă atât în guvern cât mai ales în sânul partidului liberal. *Oculți* care de atâta vreme rodea partidul liberal, găsi prilejul nemerit pentru ca să acapareze direcțiunea acestui partid și impuse ca șef pe d. Ionel Brătianu. Dar pentru că înțeleptul nostru suveran nu voia să se joace de-a politica și ezită să dea președinția consiliului d-lui Brătianu, membrii oculte ajutați de socialiștii d-lui Morțun, capabili de orice pentru ași ajunge ținta, ca unii ce știu să terorizeze, au căutat să triumfe și de astă dată prin scandal.

Astfel se hotărâse ca serbărilor Unirei să li se dea proporțiuni îngrozitoare, să se vorbească de Cuza Vodă, să se laude faptele lui mari. Unirea principatelor, improprietărea țărănilor, secularizarea ave-

rilor monastirilor, etc. Profesorii d-lui Haret trebuiau să țină conferințe în toate unghiurile țării și făcând o paralelă între regele Carol și Cuza-Vodă să arăte poporului marea diferență dintre amândoi.

Nu știm cum, dar toată lumea s'a trezit într'o bună zi cu d. Ionel Brătianu, prim ministru. Atunci de odată serbările Unirei s'au contramandat și în locul tâmbălăului anunțat am avut o serbare mai simplă chiar ca alte dăți. Numai în unele județe, unde ordinile au ajuns cam târziu, serbătorirea lui 24 Ianuarie a luat proporțiuni mai mari, incolo ca întotdeauna, pe strade întuneric beșnă; la recepții lașitate și slugărnicie!

Iată dar cum *serbarea dela 24 Ianuarie* a fost un *șantaj politic* și cum încă odată *naționalismul* s'a dovedit a fi *marfa politică*, cea mai folositoare guvernelor.

Invățăminte se pot trage multe și de data aceasta. Și înțeleptul nostru suveran, mai ales, se va fi convins că lingușitorii de astăzi îl vor uita tot ca pe Vodă Cuza, când vor trebui pe altul să lingușească.

Iar noi, cari nu prea suntem admiratori ai domniei regelui Carol, îi recunoaștem însă rolul important ce a avut pentru mărirea României și dezaprobând purtarea politicianilor Români față cu dânsul, îi dorim multă sănătate pentru ca îndreptând unele rele ale domniei sale, să domnească de acum înainte bazându-se pe dragostea poporului sincer, înlăturând pe lingușitori.

Nicolae I. Popilian.
ADVOCAT

Ruinele sufletului

(După François Copée)

*Odată, al meu suflet eră ca un palat
Antic, clădit din marmuri și din granituri rare.
Dar patimile 'n valuri, ca hoardele barbare,
Cu torțe și topoare in mâini l'au invadat.*

*Pustiu de tot rămase palatul ruinat.
Doar vipere și bufniți. Răzori de flori avare.
Pe jos zăceau sfârmate porphyre și carrare;
Și mărăcinii drumul atunci l'au astupat.*

*Timp lung privit-am singur dezastru'n fața mea.
Amiaze fără soare, nopți fără nici o stea
Treceau și zile pline de groază am trăit...*

*Ear tu apari în fine frumoasă în lumină,
Și ca s'ascundem tainic, noi, dragostea senină,
Din vechile ruine căsuța am clădit.*

Mireio.

Insușirile unui Șef

Am dovedit-o de multe ori că cu tot temperamentul nostru pasionat, justa apreciere a adversarului o avem mai totdeauna pentru că buna credință nu ne lipsește nici odată.

Din aceeași bună credință izvoarăște opiniunea ce urmează și prin care revenim asupra primei impresii.

Când lovitura bratienistă se săvârși în „faimoasa noapte“, deși lucru era așteptat, lumea rămase inmărmurită. Inmărmurită că se ignora valori, că se sfida tradiții, că se confisca puterea de o familie de tineri.

Sub această impresie am făcut noi paralelă între actualul șef liberal și fruntași ca: Ferechide, Costinescu etc. conchizând în contra ficiorului lui Ion Brătianu.

E drept că D-l Ionel Brătianu n'avea experiența inteligență a u-

nui Ferechide, talentul și cunoștințele unui Costinescu, prestigiul unui Aurelian. Dar a dovedit că are alt ceva pe care de sigur nu l-ar fi avut nici unul din cei de sus. Are cunoașterea de oameni și energia de a impune: calități cari sunt suficiente pentru un șef.

În adevăr e neștiințific să ceri unui șef să fie cel mai de talent, cea mai strălucită inteligență, cu cele mai complete cunoștințe dintre toți membrii unui partid.

Pentru că știința a dovedit că lărgimea inteligenței e în dauna energiei și că mobilarea creierului cu prea multe cunoștințe oprește dezvoltarea facultății de a cunoaște oameni.

Dacă nu e indoială asupra datelor științei sunt oare suficiente pentru un șef cele două însușiri de mai sus?

Credem că e ușor să dovedim.

Inchipuiți-vă o grupare politică care dorește cu ori ce preț restabilirea unei stări normale, adică numirea fie căruia în locul ce îi se cuvine după munca și capacitatea sa. Și că făcând experiență cu mai mulți amenii de valoare, gruparea asta ar fi constatat greșeala în care a căzut.

Inchipuiți-vă acum că în această grupare cel mai simplu și

ignorant dintre toți ar fi un om de mare energie și având o mare cunoaștere de oameni.

Cine dintre acei cari susțin principiul „fie căruia ce îi se cuvine“ nu-i ar acorda votul lui la șefie.

Iată de ce credem că Ionel Brătianu e omul care merita șefia, chiar dacă n'ar fi fost ficiorul statuei.

Petrache Temelie.

POEZII ALESE

— din Heine —

A fost...

*A fost cum zice-un cântec
Un rege odinioară,
Bătrân, ce luă nevastă
O gingașă fecioară.*

*Și-avea și-un pag mult chipeș
Cu bucle mătăsoase
Ce veșnic sta în preajmă
Reginei prea frumoase...*

*Cunoști tu vechiul cântec?
...Cei tineri se iubiră...
Sărmanii!.. apoi să moară
In urmă trebuiă.*

Poezii nouă, (Primăvară nouă 1831).

Cu mâinile...

*Cu mâinile i-acopăr ochii
Și blând sărut gurița ei...
Copila ne 'necat mă 'ntreabă:
„Iubite ce-ai cu ochii mei?“*

*Eu însă nu-i răspund nimic
Căci singur nu știu ce să-i spun...
Cu mâinile i-acopăr ochii
Și o sărut c'un dor nebun!*

Poezii nouă, Diverse—Angelice, 1832-39.

Noaptea cu-a sa umbră..

*Noaptea cu-a sa umbră neagră
Tărmlul mării 'necat cuprinde...
Luna printre nori apare,
Valul să șoptească prinde:*

*„E nebun omul acela
Sau e 'ndrăgostit de-o fată?
Căci vorbește singur... râde
Și suspină tot deodată...“*

*De pe cer luna zâmbește,
Valului dându-i răspunsul:
„E nebun, iubește-o fată
Și Poet mai este dânsul!“*

Poezii, diverse, 1837.

Ricard D. Ioan.

O petrecere

— Ce facem Costică?... Mergi să 'ți mai ascuți mîntea?... se adresează Mitică șeful biuroului către un funcționar mai vechi, de ai lui, făcând aluzie la petrecerea pe care avea de gând s'o facă.

— Tot Mitică... ai rămas, îi răspunse subalternul... Nu te-ai mai săturat de băutura nenisorule?... Nu 'ți mai trece pofta de chefuri?

— Nu te face al naibei Costică...

... Mergem diseară la Chelemec. Luăm pe Marin și pe Gogu... și afacerea e terminată.

— Bine, ai să 'ți fac pe plac. Dar am să iau și eu pe Nicu. Și 'ți mai pun o condiție... să mă lași să plec când voi vrea...

* * *

Înțelegi pe deplin, prietenii au plecat de la biurou după 6 seara. La o răspântie apropiată, îi așteptă ceilalți amici.

De acolo încet, încet, s'au îndreptat spre locul hotărât pentru petrecere și al cărui patron fusese anunțat de cu zi spre a se putea aproviziona cu vrăbioare, mușchiuleți și fleici, mai proaspete.

Pe drum... veselie... Se întreceau prietenii în glume și vorbe de spirit. Mitică era mai în vorbă ca întotdeauna. Simțea de la distanță gustul fripturilor și mai ales al vinului, din când în când plescăia cu limba de cerul gurei cum fac specialiștii în ale băuturilor când dau de ceva bun, care îi mulțumește pe deplin...

...După vre-o jumătate de oră de drum iată-i în sfârșit unde le dorea inima...

Masa îi așteptă gata cu toate necesariile rânduite pentru fiecare din ei.

În mijloc avea flori. Nici nu se putea altfel...

La un semn al lui Mitică se aduseră țuicile. Le închină în sănătatea tuturilor și primului rând urmă altul și altul, până se făcură vre-o cinci-șase rânduri de țuici.

În cameră era cald, unii dintre meseni

mai debili începuseră să se dispună. Băutura pe nemâncate își făcuse efectul, Mitică însă obișnuit cu asemenea lucruri se ținea bine și era radios de rezistența lui.

Se aduseră fripturile. Costică și Mitică mâncau cu o poftă nebună. Nicu nu se lăsă mai pe jos. Marin și Gogu, mâncau așa numai de formă căci pofta de mâncare le cam trecuse din cauza abuzului de țuică...

...Pe la ușe se tot învârteau niște dănciuci care zdrăngăneau din când în când câte o notă din vioară din cobză ori din țambal... spre a stimula pe cei de la masă să'i cheme.

Intr'un târziu văzând că totul e zadarnic, unui din ei, cel mai îndrăzneț deschise puțin ușa și începù:

— Facem și noi un cântec conașilor... suntem trei...

— Mai târziu, mai târziu... îi zise Gogu...

— Lasă'l Dom'le să cânte, interveni Mitică. E băiat de-al nostru... Ce mai faci măi Ionică? Dar frate-tău ăla care cântă bine din gură, unde'i?

— Da, e afară sărut mâna... și fără multă vorbă îl aduse și pe el innauntru.

Țimbalistul și cobzarul se luară după el. Mitică le comandă ca început marșul lui Boulanger.

— Vechi nene, dar frumos, zicea el celor ce-l luaseră în răs pentru așa gust... și când lăutarii erau pe la jumătatea bucăței, le făcù cu mâna să stea și s'o dea în „Rariștea de lângă vii“...

Ei! asta dă, mai înțelegem și noi, îl aprobau acum prietenii în cor...

În urmă le veni poftă de joc. Vinul băut în timpul mesei și după sfârșitul ei produsese o veselie generală.

Se dădu repede masa înlături și să incinse o chindie de ziceai ce e asta!...

Lăutarii însuflețiți și ei de păhăruțele cu care fuseseră cinstiți cântau de mama focului...

Mitică comandă. Costică îi ținea isonul.

Din chindie o dădură în sărbă, din asta în brăuleț. Pe urmă se mai odihniră și boerii și țiganii... în care timp mai băură câte ceva.

Se mai cântară cântece de inimă... și Gogu prididit de beătură și oboseală, devenise foarte melancolic. Oftă la fiecare trăsătură de arcuș mai cu foc, până când la un moment dat îl podidiră lacrimile... Iși adusesese aminte de baba Rada, care îi făcea jucării când era mic, și care murise de 7 ani.

...Marin stătea pe gânduri și privea fix înainte par'că ar fi vrut să rezolve cine știe ce problemă a vieții...

Costică devenise foarte vesel și necăjea mereu pe Nicu care 'l trată în schimb cu tot felul de vorbe delicate, iar pe la 1 din noapte spre a-și face obiceiul își părăsi pe furiș prietenii... Mitică era „crup“ de atâta băătură însă avea aerul că se ține mai bine. Se și silea din răsuputeri ca să pară așa... Era ora 3 de dimineață. Cerură să le facă socoteala și băiatul care 'i servise se execută având grije să-i încarce cu 5—6 lei cum se face de altfel la asemenea ocazii. Plătirea fără obiecțiuni, neputând controla nimic, fiindcă vedeau cifrele deandosele și plecară înecați de beătură. Afară ningea mărunt. Prietenii se țineau de mâini. Părea că le e frică să nu 'și piarză echilibrul izolați.

...La un colț de stradă găsiră o sanie. Birjarul dormea cu hățurile în mână, la sgomotul produs de lăutari se deșteptă și năcăjit începu să mormăe.

Mitică fără multă vorbă se așeză pe capră. Ceilalți se urcară în sanie clae peste grămadă. Dădură drumul lăutarilor și o porniră. Pe drum cinsteau mereu pe birjar cu vinul ce 'l luaseră de la Chelemec.

Incepură cu toții să moțăe. Din când în când sania sărea câte un hop și atunci prietenii se deșteptau o clipă spre a adormi din nou mai cu putere; la un moment dat, sania se smuci strajnic și din ea căzu cu sgomot surd un corp greu. Ce era? Voind să traverseze o linie de tramvai se împiedecase una din tălpi și Mitică pierzându-și echilibrul fusese aruncat de pe capră. Prietenii și birjarul somnuroși nu au observat întâmplarea. Tocmai târziu când s'au oprit la Costică acasă au băgat de seamă lipsa lui Mitică. Dar unde să 'l caute? Nici măcar nu știau pe unde venise!?

* * *

Pe când prietenii își făceau socoteala cum să 'l caute pe dispărut și mintea nu 'i ajuta fiind încă sub greutatea băuturii de cu seară. Mitică dus din gardist în gardist se apropia de casă a cărei adresă spre norocul lui o putuse îngâna când a fost întrebat.

Ajunse acasă. Biata nevastă-sa rămase înmărmurită când îl văzu în halul în care se găsea Mitică, abia îl putu recunoaște. Era cu capul bandajat cu ochii umflați și vântat la față. Gardistul a dat repede explicațiile ce i le transmisesse camarazii lui din alte posturi.

...Pe Domnul 'l-a găsit lângă șinele tramvaiului din str..... cu capul spart, 'l-a pansat în farmacia ce-a mai apropiată, iar în urmă dela comisariatul din verde l'a pornit din post în post spre domiciliu. . . . .

La biurou Mitică nu s'a dus de cât a doua zi, și când 'l-au văzut prietenii au râs până n'au mai putut!?

T. C

Rugăm pe D-nii abonați din provincie, cari nu au achitat încă abonamentul, a ni-l achita cât mai neîntârziat, pentru a nu fi nevoiți ale suspenda trimiterea revistei.

Asupra votului universal

(Urmare)

Lumea slavă, animată de intenții mai omenеști, mai întinsă printre popoarele barbare, reuși ca să copleșească multe din ele și pe incetul de a le supune puterii sale. Când însă s'a găsit în fața unor neamuri mai înaintate în cultură, ea nu numai că a fost oprită din mersu-i cotropitor, dar părți întregi din populația slavică au rămas alipite către acele neamuri.

Din această cauză starea popoarelor slave este parte diferită, atât ca educație și cultură, cât și ca situație politică. Unele state independente așezate pe principii democratice, iar altele dependente sub conducerea guvernamentală a altor neamuri; în fine *lumea cea mare slavă* de sub regimul autocratic. Care regim abia în zilele noastre a început să se clătine.

Fără ca să intrăm cătuși de puțin în considerațiuni de drepturi istorice, ne am putea însă întreba: care din popoarele slave sunt mai conștiente de sine și mai în stare de a putea să trăească mai liber și mai independent? Credem că acelea la care educația cetățenească și progresul cultural este mai dezvoltat peste tot, nu numai la o clasă, sau o mică parte de oameni.

Dacă este așa, ne am pune o altă întrebare: Ce ar putea să devie celălalt popor slav lipsit de acele calități, dacă schimbându-se cu totul regimul autocratic, s'ar lăsa acelui popor deplina libertate, înpînsă până la *vot universal*?!

De sigur, am ajunge la concludsiunea că, *marele și puternicul imperiu*, în cel mai scurt timp ar cădea în prada unor anarchii fără sfârșit, cauzate de nedesțoinicia maselor — de-aș înțelege rolul și puterea în luptele politice, ce mai totdeauna sunt exploatate pe contul celor inconștienți dacă nu și a societății viciate și rău năvărite. În asemeni împre-

jurări, de multe ori și puterile guvernului rămân insuficiente.

Să ne mai închipuim că sub presiunea unor asemenea împrejurări extraordinare, guvernul ar cădea, iar poporul întreg ar fi chemat ca să se pronunțe asupra principiilor și formei unui nou sistem, care să trebească clădit din temelie, ridicându-l tot deodată la acea stare, ca să poată funcționa regulat și peste tot cuprinsul. Ce s'ar întâmpla?..

Cei căzuți, făcând parte din protipendadă, huiduiți și desconsiderați — n'ar ști încotro s'o i-a și unde să se ascundă; din cari și unii buni și de bună credință, ar rămânea victime.

Cei cu adevărată educație și cultură, cari ar putea fi folositori în asemenea împrejurări, de loc n'ar fi cunoscuți poporului.

Pesimiștii și retrograzii, cari mai în totdeauna fac notă discordantă mai cu seamă în împrejurări critice, ei mai mult ar înăspri situația între cei cu cari ar veni în contact.

Alte multe neamuri streine, apăsate de jugul domniei autocrate, de teama continuării sau revenirii la acelaș regim, cel mult ar privi cu indiferență la cele ce se petrec, întru cât averea și viața nu le-au fi periclitat-o.

În acelaș timp *mâna ascunsă*, de care nici lumea slavă nu poate fi ferită, profitând de o situație incurcată, va ști să facă ca cei invrăjbiți să *ajungă la expansiuni*. Atunci, vai de societate și de viața și averea cetățeanului, întru cât dreapta judecată ne arată că omul cu cât este mai incult, cu atât ferocitatea ținându-se de el, este în stare să săvârșească atari barbarii, că de multe ori autoritatea este nevoită se-i se impue pe cale de represiune materială.

Ce-ar fi însă în cazul când autoritatea ar lipsi sau ar rămânea neputincioasă?.. Nu zicem aceasta ca simplă argumen-

tație pentru susținerea cestiunei, căci consecințele le-au suferit multe popoară, le-am gustat poate și noi altă dată.

Astfel fiind, dacă rezultatul unor asemenea stări anarhice, câte odată a fost dezastros până și popoarelor culte, cu atât mai mult să ne adăstăm la cel lipsit de cultură și fără educație cetățenească sănătoasă. Pe lângă aceasta, mai știindu-să și cât rău pot face influențele exterioare, care însă ajută la zguduirea existenței altui popor, când se găsește

terenul șubred și fără unitate de vederi. Și încă unui popor agresiv ca cel rusesc.

Să nu împingem însă lucrurile până la cataclisme, care ar pune în joc existența; din contră, să presupunem că s'ar putea ajunge la un *modus vivendi*, ori care ar fi felul de a se impune al celor cari ar ști să profite de situație. De sigur că nu prin aceasta s'ar da siguranța, așa ceva s'ar considera ca *precar* dacă nu *efemer*.

(Va urma)

M.

S o n e t

*Robit pe veci de 'ntreaga ta făptură,
De-a vieții tale dulce primăvară,
Eu contemplez din zori și până 'n sară
Ne-nțeleasa taină din natură.*

*Căci pentru mine gingașe fecioară
Ești ca o 'nvoaltă floare de răsură,
Tu ce 'n sân porți a soarelui căldură
Și 'n ochi-ți triști târziu amurg de vară.*

*Zadarnic ziua înfloresc zorèle,
Iar noaptea—apare discul lunei pline
Și ciripesc în cuiburi rândunele;*

*Căci coruri largi de-apururea senine
Și flori și cânturi și sclipiri de stele
Sunt pretutindeni, când gândesc la tinc.*

Mireio.

GALERIA MARILOR CUGETĂTORI

Jean Lamarck

Naturalistul francez Lamarck Jean-Baptiste-Pierre-Antoine de Monet, s'a născut la Barentin, în Picardia, la 1744 și a murit la Paris în 1829. Destinat pentru biserică, la moartea tatălui său, el îmbrățișă cariera militară, pe care o părăsi în urma unui accident și se consacără de atunci cu totul Istoriei Naturale. În 1778 el publică „*La Flore Française*“ după care fu numit membru în *Institut*.

Această lucrare fu scoasă în numeroase edițiuni.

În colaborațiune cu *Poiret*, Lamarck publică „*l'Encyclopédie botanique*“ și „*l'Illustration des genres*“ publicațiune care dură de la 1783 până la 1817. Numit profesor la *Museum*, el părăsi botanica pentru a scrie „*La Philosophie zoologique*“ unde el vorbește de principiul generațiunii spontanee. Lamarck

mai publică „*L'histoire des animaux sans vertèbres*“ dar cea mai renumită lucrare a sa fu „la Philosophie zoologique“ lucrare unde el puse bazele transformismului. Lamarck înaintă astfel departe epoca sa, căci deja la începutul secolului XIX el expuse în această lucrare, ideea fundamentală a evoluțiunii naturale, a lumei organice, și recunoscă că motivul acestei transformățiuni constanate al speciilor, a fost influența reciprocă a *eredității* și *adaptățiunii*. Dar această idee fundamentală a transformismului sau a teoriei descendenței rămase ca să zicem așa, timp de 50 de ani în stare latentă, și fu chiar aproape uitată până când în fine Charles Darwin, cu nemuritoare sa operă „*l'Origine des espèces*“ (1859) veni de o reanimă și

rezolvă prin ea marea enigmă a creațiunii organice, a originii naturale, a nenumăratelor forme ale vieții. Iată în scurt, ceia ce scrie celebrul filosof și naturalist Ernst Haeckel, în marea sa operă „*l'Histoire de la creation naturelle*“: Fruntașul filosofiei naturii, în Franța, este Jean Lamarck, care în istoria doctrinei genealogice, este în prima linie lângă Goethe și Darwin. Lui îi revine neperitoarea glorie, de a fi ridicat mai

întâi teoria descendenței, la rangul unei teorii științifice independente, și de a fi făcut din filosofia naturii, baze solide a întregii biologiei.

Admirabila lucrare „*Philosophie zoologique*“, este prima expunere rezonată, care domină ideile dualistice, ce pe timpul său erau în vigoare, până la tratatul lui Darwin, care apăru abia după o jumătate de secol, și în acest timp nu găsim nici o altă carte, sub acest raport care să fie pusă pe același plan cu „*Philosophie zoologique*“.

Totuși el a stat timp de 50 de ani în cea mai adâncă uitare ca un filosof nerecunoscut. Cuvier, adversarul cel mai mare al lui Lamarck, în raportul său asupra științelor naturale, unde el ia loc pentru cele mai neînsemnate cercetări anatomice, nu pomenește nimic despre această operă capitală. Însăși Goethe, care se interesa cu multă viață de naturalismul filosofic francez, nu l-a citat niciodată pe Lamarck, și pare că nici nu ar fi cunoscut opera „*Philosophie zoologique*“.

Cel mai bun mijloc de a da o idee de imensa importanță a *Filosofiei zoologice*, este de a cită câteva din principalele idei ce ia conține:

„Diviziunile sistematice, clasele ordinale, familiile, genurile și speciile sunt o operă artificială a omului. Speciile nu sunt toate contemporane; ele descind unele din altele, și nu posedă de cât o fixitate relativă și temporală; varietățile au produs speciile. Diversitatea condițiunilor vieții influențează asupra organizațiunii, forma generală, organele animale, putând zice tot așa despre usagiul cât și despre lipsa usagiului organelor.

Deci animalele și plantele cele mai simple, s'au născut după ființele inzestrate cu o organizațiune mai complicată. Evoluțiunea geologică a globului și populațiunea sa organică a fost continuă și nu a fost întreruptă de cât de revoluțiuni violente. Viața nu este de cât un fenomen fizic. Toate fenomenele vitale

sunt conduse de cauze mecanice, fie fizice, fie chimice, având rațiunea lor de a fi, în constituțiunea organică. Animalele și plantele cele mai rudimentare, plasate pe cel mai inferior grad al scării organice, sunt născute și nasc încă astăzi prin generațiunea spontanee. Toate corpurile viețuitoare sau organice din natură, sunt supuse la aceleași legi ca și corpurile fără viață sau inorganice. Ideile și cele alte manifestațiuni ale spiritului sunt simple fenomene de mișcare, cari se produc în sistemul nervos cerebral. În realitate, nu este nici o dată liberă. Rațiunea nu este de cât cel mai înalt grad al dezvoltării și al comparațiunei judecăților.“

Lamarck atribue viața unor cauze fizice și chimice ale materiei; el întrevede lipsa unei forțe vitale superioare sau a unei cauze finale organice; proveniența tuturilor organismelor dintr'un mic număr de forme ancestrale simple, apărute prin generațiunea spontanee a materiei, și în totul inadmisibilitatea miracolului, a tuturor ideilor supranaturale în evoluțiunea naturală a materiei, și într'un cuvânt toate propozițiunile fundamentale, cele mai importante, ale biologiei monistice, el le-a formulat.

Vederile lui Lamarck sunt largi, mărețe și au fost formulate într'o operă în care nu se putea întrevedea nici chiar posibilitatea îndepărtată de a le fonda. Opera lui Lamarck este timpurie și îi lipsește bazele unei experiențe suficiente și adesea demonstrațiunea sa este incompletă.

Unul din principalele merite ale lui Lamarck, este că el a văzut de atunci, mult căutată probă, că specia umană, descinde prin evoluțiune din alte mamifere foarte vecine cu maimuțele. Oamenii cei mai inferiori, oamenii primitivi, crede el, provin din maimuțele antropoide, cari sunt obișnuite a sta drept. Sfortarea perpetuă pentru a se ține astfel, aduse încetul cu încetul metamorfoza membrilor, o diferențiere a extremităților anterioare și posterioare, care este diferența cea mai esențială între om și maimuță. Această stare dreaptă avu de efect permiterea unui examen mai ușor al lumii înconjurătoare, având ca rezultat un progres intelectual considerabil. Oamenii maimuță luară astfel o superioritate asupra celorlalte maimuțe și în general asupra ființelor organizate care îl înconjură. Pentru a-și întări această superioritate, ei se asociară și atunci, cum se observă la animalele ce trăesc în societate, se născu la ei trebuința de a-și pune în comun forțele și gândurile lor. Astfel s'a născut trebuința de a vorbi reprezentat atunci prin strigăte grosiere nearticulate, cari puțin câte puțin fură grupate, perfecționate și articulate.

La rândul său, dezvoltarea limbajului articulat deveni o puternică pârghie, pentru a ajuta evoluțiunea organică, din ce în ce mai progresivă, și în acelaș timp evoluțiunea creerului, ceea ce făcu ca puțin câte puțin oamenii maimuțe să devie veritabili oameni.

Mihail Drăgănescu.

Bijuteria

Guy de Maupassant

(Urmare)

D-na Loisel cunoscă viața oribilă a săracilor. De altminteri se hotărî numai de cât eroic. Trebuie să plătească această datorie teribilă. O va plăti. Concediară bona, schimbă locuința, închiriară o

mansardă sub acoperiș. Cunoscă munca grea a menajului, nevoile odioase ale bucătăriei. Spală vase tocindu-și unghiile trandafirii pe crățițele unșuroase și de fundul oalelor. Spală rufe murdare, că-

mășile și cărpele pe care le uscă pe fringhie, ducea la stradă murdăriile în fiecare dimineată și căra apă sus, oprindu-se să răsuflă la fiecare etaj. Și îmbrăcată ca femeile din popor se ducea de la negustorul de fructe la băcan, la măcelar, cu coșul sub braț tocmindu-se, ocărâtă, apărând ban cu ban avutul său mizerabil.

Trebuia să plătească polițe în fiecare lună, să reînnoiască altele pentru a obține timp. Bărbatul muncea seara spre a pune la curent conturile unui comerciant și noaptea adesea scotea copii de 25 bani pagina. Și această viață dură 10 ani.

După 10 ani restituiseră tot, tot, cu taxele cametei și acumularea dobândeii compuse. D-na Loisel părea acum bătrână. Devenise femeia foarte grosolană și aspră a menajelor sărace. Pieptănată rău, cu fuste într'un peș, ordinare și mâinile roșii, vorbea tare și spălă scândurile cu apă multă. Dar adesea când bărbatu-său era la biuro se așeza la fereastră și se gândea la acea seară de altă dată la acel bal în care fusese atât de frumoasă și atât de sărbătorită.

Ce s'ar fi întâmplat de n'ar fi pierdut acea rivieră? Cine știe? Cât e de ciudată viața, schimbătoare. Cât de puțin lucru îți trebuie ca să scapi ori să te pierzi!...

* * *

Intr'o Duminecă se dusesese la Champs Elysées ca să se mai recreeze de munca de peste săptămână. De odată zări o femeie care plimba un copil. Era D-na Forestier tot tânără, tot frumoasă, tot seducătoare.

D-na Loisel fu mișcată. Avea oare să-i vorbească? Da, de sigur. Și acum fiindcă plătise, ea îi va spune totul. De ce nu?

Se apropie.

— Bonjour Jeanna.

Cealaltă n'o mai recunoștea și mirându-se că i se vorbea, de o burgheză, așa de familiar, îngână.

— Dar... doamnă!... Nu știi... Trebuie să vă înșelați.

— Nu. Sunt Matilda Loisel.

Prietena sa scoase un strigăt:

— Oh!.. Sărmana mea Matilda cum te-ai schimbat!

— Da, am îndurat zile foarte grele de când nu te-am văzut; și multe mizerii, și asta din cauza ta!

— A mea... Cum asta?

— Ți-aduci bine aminte de acea rivieră de diamante pe care mi-ai împrumutat-o pentru serbarea de la minister.

Da... Ei și?

— Ei bine, am pierdut-o.

— Cum!... tu mi-ai aduso.

— Ți-am adus alta la fel. Și sunt zece ani de când o plătim. Înțelegi că asta nu era ușor pentru noi care n'aveam nimic... În fine s'a isprăvit și sunt... mulțumită.

D-na Forestier se oprise.

— Tu spui că ai cumpărat o rivieră de diamante ca să înlocuești pe a mea?

— Da. Tu nu observaseși.

Semănau foarte bine, și surădea de bucurie mândră și naivă.

D-na Forestier, foarte mișcată îi luă amândouă mâinile.

— Oh! scumpa mea Matilda! Dar a mea era falșă. Valora cel mult cinci sute de lei!...

T. C.

A r m a t a

Din minunile consiliilor de război. Un consiliu de război a achitat pe locotenentul *Stoianovici* cel care și-a împușcat amanta, pe el numai rânindu-se.

Căpitanul Cătuneanu a fost însă îndepărtat din armată pentru că a năzuit să încrucișeze spada cu fiul unui prim ministru.

Cu alte cuvinte în armata noastră pot avea loc criminalii, iar oămenii bravi sunt *isgoniți*.

Frumoasă concepțiune au despre *onoarea militarului*, mai marii armatei noastre!

* * *

Ridicarea drepturilor politice la ofițeri. Dela ministerul de război s'au primit ordine la toate garnizoanele ca ofițerii să fie împiedecați de a-și exercita dreptul de vot. Și știți cum vor fi trecuți în memorii—faimoasele memorii! — ofițerii contravenienți? Ca unii ce dau dovadă de lipsa sentimentului de camaraderie. Aceasta după capul d-lui ministru de război!

Totuși sergenții majori votează, este o protecțiune a ministrului pentru vechii *Dumisale* camarazi. Iată dar, cum după 43 de ani ai domniei regelui Carol, ofițerilor români li se ridică drepturile politice. Noi știam că, în România, după *constituție*, *pierd drepturile politice numai condamnați la munca silnică, reclusiune și alte pedepse infamante.*

Acum s'a mai decretat o întregă *clasă de oameni fără drepturi politice: ofițerii.*

De sigur că guvernul trage nădejde că prin modul acesta nu va mai înregistra *căderii și balotagii* în alegerii.

Felicităm pe d. ministru de război pentru gestul său napoleonian, dar întrebăm guvernul care tolerează astfel de năzdrăvănii, cum se impacă ordinele astea, cari ridică dreptul de vot la o clasă întregă de oameni, cu *votul universal* ai cărui aprigi partizani sunt tovaroși de guvern ai bravului general Averescu?

Bibliografii

A apărut No. 1 Anul II din frumoasa revistă „*Biblioteca Modernă*”, București, str. Biserica Bnei 7, sub direcțiunea D-lui *V. Alexandrescu*, conținând vesuri de *Ludovic Dauș*; *Mircea Dem. Rădulescu (Mireio)*; *V. Alexandrescu*; *Ricard D. Ion*; *Ana Ciupagea*; *M. Drăgănescu*; *Mircea Demetriad*; Teatru, nuvele, cronici de *V. Alexandrescu*, Romane traduse, Originale, Glume, Jocuri, Modă, Medicină și Anecdote. Va conține portretul și biografia D-șoarei *Marioara Voiculescu* și *Fluerul din luncă* muzică de *Mihail Drăgănescu*.

Prețul 0.50 bani numărul. Abonament: 10 lei un an, 6 lei șase luni. Ediție de lux 20 lei anual, 10 lei semestrial.

Viața Nouă, No. 23 (București).

Orion, Anul II No. 7 (București).

Tribuna Administrativă, No. 4 (București).

Foia de informațiuni Comerciale, No. 3 (București).

Moniteur Commercial Roumain, No. 10 (București).

Opinii, No. 9 (Ploești).

Bistrița, (Piatra Neamț).

* * *

Kogălniceanu.—„*Biblioteca pentru toți*“ *Leon Alcalay*, No. 403.

No. 412 din „*Biblioteca pentru toți*“ *Leon Alcalay*, Svatopluk Cech: „*Cântecile Sclavului*“ traducere de *P. Lișteveanu*.

În Biblioteca Românească (Socec) a apărut: *Unirea* No. 48—50: *Ivan Prostul* de Tolstoi No. 35; *Sicilia* de Guy Maupassant No. 36; *A fost odată* de St. O. Iosif No. 38; *Înbunătățirea soartei Țăranilor* de M. Cogălniceanu No. 39-40; *Cântece din Popor* culese de P. Ciorogaru cu note muzicale No. 42-44; *Vlaicu Vodă*, dramă de A. Davila No. 32-34.

† Anghel Betolian

A murit pe neașteptate, cel mai învățat avocat din Craiova, Anghel Betolian, fost deputat în adunarea națională ce a declarat războiul și care de multă vreme îndeplinea cu demnitate misiunea de decan al baroului de Dolj.

Caracter semeț dar loial. Eră trufaș față de cei puternici, dar indueșător față de cei obișnuiți. Nici odată nu și-a plecat fruntea către corifeii politici pentru a izbuti în afacerile sale de avocat.

Suflet mândru, figură impozantă, a preferat mai bine să stea departe de luptele politice decât să înalțe pe umerii săi mediocritățile cari acaparaseră în ultimul timp partidul liberal al cărui vajnic luptător fusese odinioară Anghel Betolian.

Eră un adevărat cuvântător, înzestrat cu o comunicativă putere de convingere să ridică adeseori până la cea mai desăvârșită elocvență mulțumită clarității ideilor sale și sincerității cu care vorbea.

Pledoariile lui întreceau cele mai admirabile prelegeri universitare, căci poseda secretul științei și darul de a-l comunica.

Nu eră bătrân, dar din cauza râvnii de a deveni stăpân pe cea mai dificilă dintre științe, dreptul, în ultimul timp părea obosit.

Moartea îi ridică viața mai înainte ca toate puterile sale de somitate juridică să-și fi găsit întreaga lor întrebuintare. Și în momentele astea turburi, când spirite înguste, nepricpând rolul înălțător ce are avocatul în societate, caută să lovească instituția noastră, noi pierdem în Anghel Betolian nu numai un coleg excelent și un decan cu care ne mândream, dar și un energic apărător al drepturilor noastre.

Fie ca urmașii lui să-l i-a drept pildă!

N. I. Popilian.
Advocat

† Constantin Georgescu

Lumea judiciară din Craiova a încercat un indoit doliu. Puțin mai înaintea morții lui Anghel Betolian, un alt gigant al științei dreptului fu răpus de năpraznica moarte care nu iartă!

Consilierul de Curte Georgescu, spirit vioi și cercetător, nu va mai contribui cu mintea lui luminată la deslegarea aridelor probleme juridice. E par'că ceva fatal, caracterele și talentele dispar, la noi, mai totdeauna înainte de timp.

Și într'o vreme, ca a noastră, când ne-a năpădit o droaie de legiuiri stălcite, produsul unor minți de legiuitori absolut nepregătiți, prezența lui Georgescu între talmăcitorii legilor eră o cheazăsie că Dreptatea nu va suferi.

Om învățat și magistrat integru—această discuțiune i-o dă chiar înaltul magistrat ce i-a rostit orațiunea funebră—se finea departe de cancanurile de jour fix.

Munca cu multă râvnă în cariera sa și cumpăna dreptății nu s'a clintit un moment în mâna vrednicului consilier Georgescu.

În câte rânduri inventatorii de procese n'au dezertat când vedeau că Curtea de Apel este prezidată de acest Cerber neimpăcat.

Judecă cu înțelepciune după lege și echitate. Nu zâmbea cu advocați doritori de surăsuri judecătorești, nici nu se săruta în public cu cutare sau cutare avocat, prietin sau rudă, pentru ai sălta acțiunile.

Răbdător și îngăduitor ca un om mare ce eră. Nu se grăbea nici odată să ridice ședința pentru a merge să flecărească în cafenea. Plecă cel din urmă dela Palatul de justiție, căci după terminarea ședințelor trecea în bibliotecă.

Cucerise înalta lui situațiune prin muncă și merit iar nu prin milioane și influență politică. Nu menaja pe nimeni, de aceea avea puțini prietini în Craiova cea plină de oameni doritori să fie menajați.

Așa cum a fost consilierul Georgescu: e greu să mai fie altul!

N. I. Popilian.
Advocat

„PLUGARUL“

SOCIETATE ANONIMĂ ROMÂNĂ

CRAIOVA Strada UNIREI No. 80.

Biourou, Technic, Agricol și Industrial

Reprezentanța pentru Oltenia a renumitelor garnituri de treerat H. Lanz din Mannheim

Reprezentanța pentru Oltenia a Motoarelor cu benzină și gaz sărac „Kosmos“, — Societatea garantează soliditatea și buna funcționare a acestor Motoare.

Depozite: Postamente pentru mori. Pietre de mori franțuzești. Pietre pentru mori de apă. Ciocane de ferecat. Teascuri și stropșitori de struguri. Pompe de fântâni și de incediu și Bascule „Garvens“. Tocătoare de nutreț. Tocătoare de sfecle. Mașini de saramurat grâu. Vânturători. Dărace și scărmanători de lână. Tăvăluge. Trioare. Manometre. Batoze de bătut porumb cu aburi și manuale. Pluguri cu 1 și 2 brazde. Pluguri de coastă. Curele de păr de cămilă. Benzină. Uleiuri minerale. Vaseline. Valvolină. Sonerii electrice. Telefoane. Lămpi și instalații electrice etc.

„SERVICIU SPECIAL PENTRU INSTALAȚII DE APĂ“

Se recomandă în special persoanelor care construiesc din nou, pentru a-și face instalațiile de conducte, în vederea aducerii apei la Craiova.

Reprezentanța Generală pentru Dolj a Societății Generale de Asigurare din București

„VICTORIA“

LIBRĂRIA și TIPOGRAFIA
SACHE PAVLOVICI

— CRAIOVA —

Strada Unirei No. 43 și strada I. C. Brătianu No. 2.
INSTALAȚIE CU ELECTRICITATE